

Κείμενο 1

Τα παλιά γεφύρια και η αξιοπρέπειά μας

Το ακόλουθο συντομευμένο άρθρο του Πέτρου Θέμελη, ομότιμου καθηγητή Κλασικής Αρχαιολογίας, δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Τα Νέα» στις 10.09.2022.

Ταπεινοί διαβάτες της ιστορίας των κατασκευών, τα παλαιά γεφύρια εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικό τοπόσημα στην ελληνική ύπαιθρο, χαρακτηριστικά μνημεία της χώρας μας. Η παρουσία τους προκαλεί συγκινήσεις, γεννά συναισθήματα νοσταλγικά για την απώλεια του νεοελληνικού πολιτισμού μας. Ενσωματωμένα στο φυσικό περιβάλλον, τα ζεύγματα αυτά δεν αποτελούν απλώς κατασκευές για τη διάβαση ανθρώπων και ζώων πάνω από αφρισμένους χείμαρρους και ορμητικά ποτάμια, αλλά και στοιχεία του παραδοσιακού μας πολιτισμού. Όταν μιλάμε για παράδοση δεν εννοούμε πια μόνο τον τρόπο, για παράδειγμα, δουλειάς που παραδίδεται από γενιά σε γενιά, εννοούμε μια συνείδηση του συνόλου του παρελθόντος (αρχαίου και νεότερου) μέσα στο παρόν.

Τόσο την κατασκευή όσο και τη χρήση των γεφυριών συνοδεύουν λαϊκές αφηγήσεις, δεισιδαιμονίες, μύθοι και θρύλοι για φημισμένους μαστόρους και πανέμορφες κυράδες. Το λαϊκό αυτό απόθεμα, κομμάτι της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς μας, άρρηκτα δεμένο με την υλική υπόσταση των γεφυριών, είναι που κάνει τη διαφορά και αναδεικνύει τις μοναδικές αυτές χειροποίητες κατασκευές σε έργα τέχνης, σε μνημεία που ζητούν σήμερα απεγνωσμένα την προστασία μας. Μολονότι σε μας η βιομηχανική εποχή άρχισε καθυστερημένα μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και ο παραδοσιακός πολιτισμός θα μπορούσε θεωρητικά να συνεχίζεται, εντούτοις οι αλλοιώσεις στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, στον οικονομικό, τον κοινωνικό και στον ιδεολογικό τομέα ήταν ραγδαίες και συνεχίζονται με ρυθμό επιταχυνόμενο. Η αγωνία για την απώλεια της παράδοσης στο σύνολό της και το συναίσθημα ευθύνης για τη μελέτη, την προστασία και τη διαφύλαξη των επιτευγμάτων του ανθρώπου και του περιβάλλοντος, έχουν φθάσει σε οριακό σημείο.

Το γεφύρι της Μαυροζούμενας στο Νεοχώρι του Μελιγαλά, δίπλα στην αρχαία Μεσσήνη, με τα εννέα τόξα του αποτελεί μοναδικό παράδειγμα τριπλής γέφυρας με μακραίωνη ιστορία. [...] Νίκησε τον χρόνο, έφτασε ως τις μέρες μας, κουβαλώντας πάνω του όλα τα πάθη του λαού μας, αντάμα με τις κακοποιήσεις και τις προσβολές από τα τσιμέντα, τα παλιοσίδηρα, τις σκουριασμένες σιδεριές, την ασφάλτο, τα μπάζα και τα απορρίμματα. [...] Αυτό που δεν αντέχεται είναι κυρίως το βάρος της αδιαφορίας, της άγνοιας, της αναληθσίας των συνανθρώπων μας που το έχουν

εγκαταλείπει, χωρίς να το αναδείξουν ως μοναδικό μνημείο με τα σημαντικά ιστορικά και αρχιτεκτονικά στοιχεία που ενσωματώνει.

Όσο ο σύγχρονος άνθρωπος εξακολουθεί να ασελγεί πάνω στα υλικά κατάλοιπα της νεοελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς σε καθημερινή βάση, όπως δυστυχώς συνέβη και με το πατρικό ενδιαίτημα της Μαρίας Καλογεροπούλου (Κάλλας), τόσο θα συνειδητοποιεί την τραγική πραγματικότητα της αυτοκτονικής διαχείρισης της ζωής του.

Κείμενο 2

Μεγάλη η σημασία της γνώσης της τοπικής Ιστορίας

Απόσπασμα από συνέντευξη που παραχώρησε ο Στρατής Αναγνώστου, πρόεδρος της Εταιρείας Λεσβιακών Μελετών και σύμβουλος Φιλολόγων της Λέσβου, στον Κώστα Στοφόρο, 17.12.2020, πηγή: edromos.gr

Πώς προέκυψε η συγγραφή και η έκδοση του βιβλίου σας για την τοπική Ιστορία –νεότερη και σύγχρονη– της Λέσβου;

Από τη θέση του σχολικού συμβούλου Φιλολόγων Λέσβου, θέλησα να δώσω την ευκαιρία στους εκπαιδευτικούς της Λέσβου να γνωρίσουν σημαντικές πτυχές της νεότερης και σύγχρονης ιστορίας της, ώστε να τις αξιοποιήσουν στην εκπαιδευτική πράξη. Το συγκεκριμένο βιβλίο είναι το απαύγασμα της πολυετούς ενασχόλησής μου με τη νεότερη και σύγχρονη ιστορία του νησιού και της επιθυμίας μου να συνοψίσω σε ένα χρήσιμο και περιεκτικό εγχειρίδιο αυτά που πρέπει να γνωρίζουν σε βάθος χρόνου τόσο εκπαιδευτικοί όσο και μαθητές για το νησί όπου ζουν. Προσπάθησα επίσης να ενσωματώσω στο βιβλίο αυτό όλη την εμπειρία μου από τη διδασκαλία της Τοπικής Ιστορίας, που εφάρμοσα ως φιλόλογος του Πειραματικού Γυμνασίου Μυτιλήνης. Έτσι, στο τέλος του βιβλίου, προτείνονται τεχνικές και σχέδια διδασκαλίας, καθώς και συνθετικές δημιουργικές εργασίες, κατάλληλες να προκαλέσουν το ενδιαφέρον των μαθητών, με στόχο την ευαισθητοποίησή τους σχετικά με την ιστορία του τόπου τους.

Ποια είναι η αξία της γνώσης της τοπικής Ιστορίας από παιδιά και ενήλικους;

Η γνώση της τοπικής Ιστορίας από παιδιά και ενήλικους είναι πολύ σημαντική. Γιατί, νομίζω πως αγαπάμε περισσότερο τον τόπο μας, αν γνωρίζουμε σε βάθος την ιστορία και τον πολιτισμό του. Με αφορμή κάποιο μνημείο ή κατοικία ή δημόσιο κτίριο ή άγαλμα, το οποίο συναντάμε καθημερινά, μαθαίνουμε, ερευνούμε, αναδεικνύουμε, προτείνουμε. Έτσι γινόμαστε πολίτες ενεργοί και συνειδητοποιημένοι, πολίτες που θα προστατεύουν τα μνημεία και δεν θα τα βανδαλίζουν. Ειδικότερα οι μαθητές ασκούνται στο να ανακαλύπτουν μόνοι τους και να αξιοποιούν τα ενδιαφέροντα και τις ιδιαίτερες δεξιότητές τους, ανάλογα και με το πνευματικό δυναμικό που διαθέτει ο καθένας τους. Ας έχουμε υπόψη ότι ισχυρό κίνητρο όλων μας για να μάθουμε τοπική

Ιστορία, είναι η γνώση του τόπου που ζούμε, του τόπου που έζησαν οι πρόγονοί μας, του τόπου που θα θέλαμε πολλοί να ζήσουν τα παιδιά μας.

Κείμενο 3

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΑΡΑΚΗΣ (1949-)

Στην Αθήνα, νωρίς την άνοιξη

Το ποίημα προέρχεται από τη συλλογή Αγγειογραφία, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2000, σ. 21.

Τον ρώτησα τι θαύμασε, τι του άρεσε απ' την πόλη μας
πρώτη φορά που την επισκεπτόταν
είπε τον θάμπωσαν πολλά
και πρώτα, βέβαια, η Ακρόπολη, ο Ναός
και τα ανεξάντλητα μουσεία, η Αγορά
τόποι ένδοξοι όπως η Πνύκα ή το Θέατρο
«πολλά» κατέληξε «μπορεί και κάτι να ξεχνώ
μα πιο πολύ
μα πιο πολύ μαγεύτηκα ένα απόβραδο
δε θα το φανταστείς, ίσως δεν το πιστέψεις
πλάι σ' εκείνη τη μικρή αυλή, την ταπεινή
μιας εκκλησίας, της Αγίας Φωτεινής
τυχαία βρέθηκα, δεν ξέρω αν τη γνωρίζεις
εκεί που κάπως παίρνει να βαθαίνει
δεν ένιωσα τότε με τύλιξε μια νύχτα διακριτική
κι ένα τεράστιο φεγγάρι –έσβηνε
στο φως του η βουή της λεωφόρου
σα ν' άκουγα χαρούμενες φωνές πριν από χρόνια
πιότερο δεν μπορώ να σου εξηγήσω
κι ούτε κατάλαβα πώς έγινε
κι έμεινα εκεί ως την ώρα
που 'φτασε η μέρα βρίσκοντάς με χωρίς να 'χω κοιμηθεί
κι όμως ξυπνώντας με σαν από ύπνο αιώνων».

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15)

Για ποιον λόγο ο συγγραφέας του Κειμένου 1 αναφέρεται στο γεφύρι της Μαυροζούμενας; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου, λαμβάνοντας υπόψη σου το θέμα του κειμένου (μονάδες 5) και τη θέση που παίρνει ο συγγραφέας απέναντι σε αυτό (μονάδες 10).

Μονάδες 15

Ερώτημα 2^ο (μονάδες 10)

Η 2^η παράγραφος του Κειμένου 2 («Η γνώση της τοπικής Ιστορίας... να ζήσουν τα παιδιά μας») αναπτύσσεται με αιτιολόγηση και αίτιο αποτέλεσμα. Να τεκμηριώσεις αυτή τη θέση (μονάδες 4) και να δικαιολογήσεις την επιλογή, λαμβάνοντας υπόψη σου το θέμα του κειμένου και την πρόθεση του συνεντευξιαζόμενου (μονάδες 6).

Μονάδες 10

Ερώτημα 3^ο (μονάδες 10)

α. Στο Κείμενο 1, αν και κυριαρχεί η χρήση του γ' ρηματικού προσώπου, ωστόσο, σε ορισμένα σημεία ο συγγραφέας χρησιμοποιεί και το α' πληθυντικό πρόσωπο. Να εντοπίσεις δύο σχετικά παραδείγματα χρήσης του α' πληθυντικού προσώπου (μονάδες 2) και να αξιολογήσεις το επικοινωνιακό αποτέλεσμα αυτής της γλωσσικής επιλογής (μονάδες 4).

β. «Το συγκεκριμένο βιβλίο είναι το απαύγασμα της πολυετούς ενασχόλησής μου με τη νεότερη και σύγχρονη ιστορία του νησιού και της επιθυμίας μου να συνοψίσω σε ένα χρήσιμο και περιεκτικό εγχειρίδιο αυτά που πρέπει να γνωρίζουν σε βάθος χρόνου τόσο εκπαιδευτικοί όσο και μαθητές για το νησί όπου ζουν.» Να αντικαταστήσεις τις παραπάνω υπογραμμισμένες λέξεις του χωρίου του Κειμένου 2 (1^η παράγραφος) με συνώνυμες, ώστε το ύφος λόγου να γίνει απλό. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη συναισθηματική στάση του συνομιλητή του ποιητικού υποκειμένου απέναντι στα μνημεία της Αθήνας στο Κείμενο 3, αξιοποιώντας τρεις κειμενικούς δείκτες. Συμφωνείς ή διαφωνείς μαζί του και γιατί; Να απαντήσεις σ' ένα κείμενο 150-200 λέξεων.

Μονάδες 15